

מסורת הש"ס

(א) [צ"מ נו. כל הסוגיא ע"ש],
(ב) [צ"מ נו. ג] [ויקרא כז],

הגהות הגר"א

[illegible]

רבינו גרשום

[illegible]

הקדוש הדיינו טוב ברר אז: חזו
דמתכבדו ללך לקי אלף חזו:
החולין ונני תחת בעל מום קדושו
ותלת זימני באיסורי למעבד תמו
אל דלמ תמחה תמחה המימה אל
היא אדלף מום אל תפסה תמורה
תפסו דתירוהו כי הדיר אנני ידיו
על הקדוש חולין מרדל אתנא ידיו
מום ושלוש בהמות תמימות של
בעתמימה אחת של קדוש וכתנן
קדוקדוש היא המימה שלשית
על הרוב שלש [ולא] על שנים א
מתיכין דתמימה כגנן המימה אל
וואתנא חזו ידיו חולין כולוהו
ד.מ.מ. כדאמן לעיל מדבריו

וְאִם תִּסְתִּים תַּעֲמֹד. עמדה במקומה והיינו דומיא לתפוסין שההקדש
עומד במקומו הלכך הואיל ותריייהו משמע (א) לא מסרו הכתוב אלף
למלכא כמס' לדיעי למימר היכא הו' תחת אתפוסין והיכא הו' חילול: גבי
קדשי דבך הכי' כו': ידו אקודש חול הו' הניח ידו אקודש ואמר
זו תחת זו אידך דחולין ודאי יו' לחולין
ומתתבין וחול הוא: ידו אקודש ואמר
זו תחת זו אתפוסין הוא דקדש צל
מוס עושה תמורה (א) ואי הוה צעי
הואי לאחולי הוה מנח ידיה על ההיא
יו' דקדש: ואמר הרי אנו יו' (טחטא)
תחתא אלו. ולא הניח ידו לא כחן ולא
כבאן: לאתפוסין. מתבין אר לאחולי
ומתבין. והוא הדין נמי דמצי למיבני
בחדא אלא אידי דצעי יו' מיבני חך
בצעי אחרייני בתרתי נקט יו' סירכא
בתרתי: איסורא. לא ימירט: תמימה
התם תמימה לאתפוסין. דהא ודאי
אי אפשר דלא הו' חדא לאתפוסין
הואיל וחדא תמימה דהקדש סירכא
מיהא בקדשי מנח ותמימים
לעיל לאתפוסין הוא: וצעלת
תחתא צעלת מוס לאחולי. דודאי
ליכא לאתפוסין למימר דרע צעל לא
כתביז לדיעבד תמורה: או דרע לא
תמימה דחולין תחת צעלת מוס כו'.

והוא על גב דפשיט לעיל דלא שציק
היתירא ועציד אסורא איכא למיבעי
ההא הואיל ואי אפשר דלא עמיד
לאסורא בחדא איכא למימר כי היכי
דזהא עמיד אסורא בזהא נמי לא
איכפת ליה ודאי אתפוסין הוא: הו
נפשו שלש בשמו כו'. דלף על
גב דפשיטנא דלא שציק היתירא ועציד
אסורא איכא הכא למיבעי דאיכא
למימר זיל בטר רובא כיון דע"כ תרמי
לאתפוסין דהששים דהקדש תמימות
ויליכא אחולי בזה שלישי נמי אתפוסין
הוא: גזרא חזק איתחוק. יט דבשלשה
יומנין אסורא חזק וזימני לא הו
חוקה. יט לזון ירושלמי בעי אצ"י (כו')
ידאזיל דלמא יט תמימה תחת תמימה
דאתפוסין דחזיא להקדשה אכל תמימה
תחת צעלת מוס דבעלת מוס דהקדש
לא (טו הוי) חזיא להקדשה לאחולי
אזכיון (טז) כיון דבעא למימר חדא
לאתפוסין כו' כלומר דאילו הוה
בדעתיה לאתפוסין חדא ולאחולי חדא
הוה קאמר בדיקא הך לאתפוסין וק
לאחולי כי הדדי כלומר שמיא עשאן

שמות הואיל ולא פירש [ו] יתעל שמהן הניח ידו ושהיה תמורה דהא אפי' הוה לפניו (כו') יט מזהני תרמי בהמות לאתפוסין דודאי מתפסין הכן בקדש ליתכא למימר לאחולי אהיא צעלת מוס נמי לאתפוסין ולקי' שלשת דבעה הוי' [ו] דבעת מוס שהניח ידו ע"ה חולין דכיון [ו] דלאחולי הוה צע' ע"ה חולין דהוה ע"ה חולין דלא תמימה של קדש שעס דלאחולי הוה צע' ע"ה חולין דלאחולי היא לאחולי איכיון ובתמימה לאתפוסין יט דע"ג דלמח דיה עלה ע"ה חולין דלאחולי הוה צעלת מוס ושלשה בהמות של חולין תמימות והעמידך דיה על הכן דחולין ואמר אלו תחת אלו מי אתרמי כיון דרמי חדא לאחולי אלא לאחולי אלו דלמח בתר דבורא דידיה אילין והרי הניח לאחולי אילין כיון דרובא לאחולי איהו נמי לאתפוסין יט לא לחולין דבר חוקר. וצבעילי מוהין שפדו הכתוב מדבר : מדברים : דמה"ל אין אנוהא להרבה. וצבעילי דמיס דבר שורפ. יט רב חסדא מפרש לה לקמן [ע"ב] : אי נישא א

[illegible]

שיטה מקובצת

דאיתחזק גברא באיסורא לא וכו'. גליון אע"ג דאיתחזקא גברא אין זו חזקה גמורה דכבת אחת ודבכור (בא) א'. הר"י ז"ל: ת' ד"ה ב' ונראה דה"פ בעל מום לאחולי דלאתפוגי לא אמרינן דשביק היתירא ועוד מה ירויה בהך התפסה

כיצד מערימין פרק חמישי תמורה

כז.

בעי רב אשי היו לפניו שתי בהמות שה' נדחד בהמת קדש בעלת מעלה וחד מממה חולין מלי למיביעי ואידי דלחכי כסמון בעיות דמיירי דוקא בשמי בהמות נקט נמי הכא כן: **בעלת** מוב תחת בעלת ממה לאחולי או דאמא תמימה דחולין תחת בעלת מוב דהקדש ובעל מוב דחולין תחת תמימה דהקדש תרייהו דאתפוסו ואתרייהו זקן. מימה למה האריך כל זה הוה מלי למימר בקיצור בעלת מוס תחת בעלת מוס לאחולי וא' דלמא לא חזי נמי לאתפוסו ופירש"י דבעלת מוס תחת בעלת מוס לא תפוס דלחין רע עושה תמורה ברע דדוקא טוב ברע או רע בטוב עושה תמורה וכל ברע לא ולא נהירא דזה לא מנינו ובעד דלדבריה שמענו לעיל בפ"ק (דף ט.) דרע ברע תפוס דלמחר לעיל אי"כ נימא קרא טוב ברע או רע [וצו] שמענו דרע ברע תפוס מיהו כל השעור דהכא משמע כפירוש פירש"י דבשעור השעור לא נמי נקט שמי בהמות של חולין תמימות ולא נקט בעל מוס ור"י פירש דרע ברע נמי חילי תמורה עליה מיהו יס לנו לומר טפי לאחולי מלאתפוסו ולמה יצאו משחרר דלחין מעלה אותה דגם זאת אינה ראויה להקדש: **אף** צריך ענישה דמים דבר תורה. וזהו חולין עד שיעשהו דמים וכל פירושו דלמתי יאל לאחולי וצריך לעשותו דמים כלומר יאל לאחולי כשיעשהו דמים והא דלעילטרינן למינני יאל לאחולין משום דתנא דלחין מיהו לימני דלא נפקי לאחולין אלא נתפסין בתמורה וזה חזק קדושים תנא נמי לישראל דלאחולי:

וְיָוֹאֶחֱת מִהֶן בַּעֲלַת מוֹם וְאָמַר הִרִי אֵלֹו תַחַת אֵלֹו
 מִהֶן תַּחַת תְּמִימָה לְאַתְּפוֹסִי בַּעֲלַת מוֹם תַּחַת בַּעֲלַת מוֹם
 הַדְּחוּלִין תַּחַת בַּעֲלַת מוֹם דִּהְקִדְשׁ בַּעֲלַת מוֹם דְּחוּלִין
 וְתִרְוִיחֶיהֶן לְקִי וְאִם ת"ל כֹּל הֵיכָא דַּאיכָא הִיתִירָא לֹא
 הִוּוּא וְלֹא לְקִי הָיוּ לִפְנֵי שְׁלֹשׁ בַּהֲמוֹת שֶׁל קִדְשׁ וְאַחַת
 בַּהֲמוֹת שֶׁל חוּלִין תְּמִימוֹת וְאָמַר הִרִי אֵלֹו תַּחַת אֵלֹו
 תַּחַת תְּמִימוֹת לְאַתְּפוֹסִי תְּמִימוֹת נְמִי תַּחַת בַּעֲלַת מוֹם
 נְמִי כֹל הֵיכָא דַּאיכָא הִיתִירָא לֹא עֵבִיד אִיסוּרָא וְהִיא
 וְאִם תִּימְצִי לִימֹר הֲכֵא נְמִי כִּיּוֹן דַּאֲכַתִּי גִבְרָא לֹא
 עֵבִיק הִתִּירָא וְעֵבִיד אִיסוּרָא בְּעִי רַב אִשִּׁי יִהְיוּ לִפְנֵי
 וְאַחַת מִהֶן בַּעֲלַת מוֹם וְאַרְבַּע בַּהֲמוֹת שֶׁל חוּלִין
 אֵלֹו מִהֶן הֲכֵא וְדַאי כִּיּוֹן דַּאֲתַחְזֹק גִּבְרָא בַּאִיסוּרִי
 מַלְקִיּוֹת אוֹ דְּלִמָּא אַע"ג דַּאֲתַחְזֹק בַּאִיסוּרָא לֹא שְׂבִיק
 אִיסוּרָא וְהוּי בְּתִרְיִיתָא לֹאֲחֹלִי הוּי תִּיקוֹן אִם
 יֵצֵא לְחֹלִין כו' ^(א) א"ר יוֹחָנָן יֵצֵא לְחֹלִין דְּבֵר תּוֹרָה
 בְּרִיחֶם ור"ל אָמַר אֶף צִרְךָ לַעֲשׂוֹת דְּמִים דְּבֵר תּוֹרָה
 אֲוֹנָאָה בְּהָא נִימָא ר"ל אֶף צִרְךָ לַעֲשׂוֹת דְּמִים ^(ב) [דְּבֵר
 דְּבָרִים שְׁאִין לֵהֶם אֲוֹנָאָה הַעֲבָדִים וְהַשְּׁמֹרֹת וְהַקִּרְקָעוֹת
 מִקָּה בְּהָא נִימָא ר' יוֹחָנָן צִרְךָ לַעֲשׂוֹת דְּמִים מִדְּבָרֵיהֶם
 וְהָאֵמַר

זאמר

וַיֵּה לַאֲתוֹנוֹחַ יְדִידָה עַל צִבְלֹת מוֹס דַּקְדָּשׁ אִי הוּא צִדְעִתָּהּ לַאֲחֻלָּה אֵלֶּה
 חַי דְּחוּלִין בַּהֲהִיָּא דַּקְדָּשׁ דְּמַמְרִין שְׁנִים בְּאַחַד [לְשׁוֹן ט.] דֵּהָא כִּיּוֹן דְּתַמְיָמָה
 וְלַקְוִיּוֹת אִו דְּלִמְנָא הֵיִיא צִבְלֹת מוֹס דַּקְדָּשׁ לַאֲחֻלָּה וְהֵיא דִּלְנָא אֲתַנָּה יְדִידָה
 וְהוּא לִיָּה לַאֲתוֹחַ אֲצִבְלֹת מוֹס דַּקְדָּשׁ. אֵה דַקְטָא לֵיָּה כֵּל הֵיִיא דְּצִבְלֹת מוֹס
 מַמְרִיָּה לֵיָּה כְּאִלּוּ אֲנָחָה עַל צִבְלֹת מוֹס לֵיָּה גּוֹפָה וְהֵיא דְּחַרְרִין צִבְלִיָּה דְּבִת
 וְהֵיא לִיָּבֵלָה וְלִיָּמֵר אֲחֻלָּה בֵּי צִדְדֵיהּ. רַמְי מַמְרִי כְּגוֹן דְּמַמְרִי ג' בְּהַמּוֹת
 שְׁסָתִי שׁוּרֹת ז' כְּנָגַד ז' וְהֵיא רַמְי כְּמוֹ אִיתְרַמְי שְׂכוּסֵם ז' מוֹל ז' וְאֲנָה
 צִבְלִי חֲדָא לְהֵכִי פְלִגְיָהוּ דִּלְנָא צִבְלִי לְשׁוּרֵי לְצִבְלֹת מוֹס כִּי הֵיִי לֵיָּה דְּהֵיִינּוּ
 וְעַל הַחוּל וְלַאֲתוֹפּוֹסִי אִיכוּן. לִישָׁנָה אֲחֵרִינָה אִו דְּלִמְנָא בְּתַר לֵיָּה רֹבֵא
 מַמְרִינִין ב' הַמְנַחוֹת וְהַסְכִּיסוּ (מַנְחוֹת קָא.) וְאֵם כֵּל בְּהַמָּה טַמְאָה [וְיֻקְרָא חַן]
 דְּכַמְצִי (וְיֻקְרָא כֵּה) אֵל תּוֹנוֹ אִישׁ אֵת אֲחִיו וְלֵאמֹר הַקֹּדֶשׁ אִי לִרְיִן לְעִשׂוֹם
 אֵה. דִּלְנָא תַּמְאָתָה אֵלֶּה שְׁמוֹת: יֵיָּה צִבְלוֹת מַקְתָּ. שְׁמַתָּנָה יוֹמָר שְׁמוֹת:
 וְהֵאֲמֵר

ישראל

[illegible]

ש דבדחי בעלת מום ולא ע בעלת מום נמי דבחי הוה דיניה האי הוה לאחילי האי דלא אתנח ממש
 תחת ש חילין והנה חילין ג' כולן תמימין וחדא הקדשת בעלת מום ואמר אלי תחת אלי מום אמרין
 ואל תחת אלי משמע נמי דאמר אתמימיה חולין וליהו כולה לאחילי: ויפסד: אלא דלאמא אתי
 וקדש אבל כשפאר ח' ו' ומחולתו ע' ש' לאמא כש' משכון תמורה: ויפסד חולין דב' תורה. כפסד
 ח' אלא אונאה. א"ר קאמר בפרשור דטעו בשתת דהיינו דין אונאה דחייב להחזיר לו: ברא יצא
 כ' בירור משותת:

שיטה מקובצת

מִזֶּם וּבֹ' וְלֹא נִהְיָא דוּחַ לֹא מְצִינֵי. גִּלְיוֹן פִּי' הַקּוֹנְטֵרס דִּלְאֵתְפוּסִי לֹא דִרְע בִּרְע לֹא עֲבִיד תְּמוּרָה, וְ שֶׁהַחֹלִין בַּעַל מוֹם אֲבָל לֹא־חֹלִי מְרוּיַח לֹא־כֹל קְמִיּאָה דִּהְקִדֵּשׁ דְּחִיבָא לִיה טַפִּי. הִר"י בִּגְלִיּוֹן.

עין משפט
נר מצוה

כג א מ״י פ״ו מהלכות ערין
הלכה ט:
כד ב מ״י פ״ב מהל' תמורה
הלכה ט:
כה ג ד ה ו מ״י שם הלכה ג:
כו ז מ״י פ״ו מהלכות ערין
הלכה ח ט:
כז ח מ״י פ״ג מהלכות מכירה
הלכה ח טושי״ע ח״מ סימן
רמ סעיף כט:

תורה אור השלם

1. וְאִם תַּחֲתֶיהָ תַעֲמֹד הַבֵּהָרָה
לֹא פָשְׁתָה עֲרֶבֶת הַשְּׁחִין הוּא
וְטָהְרָה הַכְּהֵן: וַיִּקְרָא יֵג כֵּג
2. תַּחַת הַנְּחֹשֶׁת אָבִיָּא זָהָב
וְתַחַת הַכֶּזֶל אָבִיָּא כֶּסֶף וְתַחַת
הָעֵצִים נְחֹשֶׁת וְתַחַת הָאֲבָנִים
כֶּזֶל וְשִׁמְתִי פְקֻדְתָּךְ שְׁלוֹם
וְנִשְׁלַח צִדְקָה: יִשְׁעִיהוּ ס יז

גהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ידו אוחז וכו' דאי הוה: (ב) ד"ה לאתפוס וכו' נקט נמי הכא בתרתי הס"ד: (ג) ד"ה גברא לא אתחזק וכו' כיון דבעא ליממר נ"ב וכו' דיבור הוא פ"י על ירושלמי לפי גירסת ירושלמי שאינו בנוסחא שלנו וכן כולם בסמוך הוא לפי גירסת ירושלמי:

מוסף רע"י

יצא לחולין דבר תורה. ואפילו
אין זו יפה כמות, כלומר
לאמשיט מלאכה (ב"מ טז). אף
צריך לעשות דמים דבר
תורה. דגוי הקדשות ערך כמיצה
בכללו וקסבר ערך שווי משמע,
ור' יוחנן סבר ערך כל דמים
שערכו משמע ליה, אם זול אם
יוקר (שם). והשטרות. המוכר
שטרות לגבות חוב שצמחו ויולגו
לעצמו (שם טז). וההקדשות.
גזר המוכר הקדש א"ר המוכר
ועלתו שפיל בו מוס (שם).

שינויי נוסחאות

[illegible]

חֲסִידָה וְהָיָה קִדְשִׁי מִזֶּמֶן מִמֶּנּוּ
 ז' חֲסִידָה [כד] וְלִפְנֵי ז' בְּמִזְמֹת
 וְהָיָה לְחִלּוּלֵי מַחֲזֵ"מ בְּהִדְקָשָׁה זְמִי
 [מ] מִמֵּמָה תַּחַת תְּמִימָה אֶלְתֵּאפּוֹסִי
 וְיִנְיָה יְדוּ כו' (ק"צ) [עג] ז' בְּמִזְמֹת
 [ש"ח] [לז] וְאֵת־לְדוּן (ק"צ)
 [ל] אֶלְתֵּאפּוֹסִי וְאִדְרִי לְחִלּוּלֵי מַחֲזֵ"מ
 ז' אֵל וְאִדְרִי שֶׁאֵין כּו' וְכוּלְהוּ